

LİSANS EĞİTİMİ GÖREN SON SINIF ÖĞRENCİLERİN PROFESYONELLİK, GİRİŞİMCİLİK ve LİDERLİK ALGILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR DEVLET ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Sibel PEKSOY KAYA¹
Sevil ŞAHİN²
İlknur DEMİRHAN³
Sena KAPLAN⁴

ÖZET

Bu çalışma bir devlet üniversitesinde lisans eğitimi gören son sınıf öğrencilerin girişimcilik, profesyonellik ve liderlik algılarının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışma tanımlayıcı tipte olup, 765 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma verileri, veri toplama formu ve “Girişimcilik (Entrepreneurship), Profesyonellik (Professionalism) ve Liderlik (Leadership) Ölçeği (EPL)” ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ortalama, standart sapma, sayı, yüzde, iki ortalama arasındaki farkın anlamlılık testi, One-way ANOVA testi ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Öğrencilerin yaş ortalaması 23.06 ± 1.78 'dir. Öğrencilerin EPL toplam puan ortalaması 3.40 ± 0.45 iken; alt faktörler arasında girişimcilik 3.25 ± 0.45 , profesyonellik 3.67 ± 0.60 ve liderlik 3.34 ± 0.48 'dir. EPL toplam puanında Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi (3.49 ± 0.48) ve İşletme Fakültesi (3.52 ± 0.47) öğrencilerinin puan ortalamaları Siyasal Bilgiler Fakültesine (3.27 ± 0.49) göre yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$). EPL ölçeğinin tüm ana ve alt faktörleri arasında pozitif yönde bir ilişki belirlenmiştir ($p < 0.05$). Çalışma sonucunda fakülte ve bölümlerde EPL

¹ Sibel Peksoy Kaya, Dr. Arş. Gör., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, sibelpeksoy@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1444-2857, (Sorumlu Yazar).

² Sevil Şahin, Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, sevilsahin1@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7089-6648.

³ İlknur Demirhan, Arş. Gör., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, ilknur0603@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-6910-9018.

⁴ Sena Kaplan, Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, ataykaplan@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-1677-5463.

puanlarındaki farklılıklar dikkat çekmektedir. Bu bağlamda kariyer hedefleri için öğrencilerde farkındalığın artırılması önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kariyer, Profesyonellik, Liderlik, Girişimcilik, Lisans Öğrencisi*

EVALUATION of THE PERCEPTIONS of PROFESSIONALITY, ENTREPRENEURSHIP and LEADERSHIP of SENIOR STUDENTS at A BACHELOR'S DEGREE: AN EXAMPLE of A STATE UNIVERSITY

ABSTRACT

This study was conducted to evaluate entrepreneurship, professionalism and leadership perceptions of senior students studying at a state university. The study was descriptive and was conducted with 765 students. The research data were collected with the data collection form and the "Entrepreneurship, Professionalism and Leadership Scale (EPL)". Mean, standard deviation, number, percentage, significance test of the difference between two means, One-way ANOVA test and Pearson correlation analysis were used to evaluate the data. The average age of the students was 23.06 ± 1.78 . While the EPL total score average of the students was 3.40 ± 0.45 ; entrepreneurship was 3.25 ± 0.45 , professionalism was 3.67 ± 0.60 and leadership was 3.34 ± 0.48 in sub-factors. In the EPL total score, the mean scores of the students of the Faculty of Engineering and Natural Sciences (3.49 ± 0.48) and the Faculty of Business (3.52 ± 0.47) were found to be higher than the Faculty of Political Sciences (3.27 ± 0.49) ($p < 0.05$). A positive correlation was found between main-factors and sub-factors of the EPL scale ($p < 0.05$). As a result of the study, the differences in EPL scores in faculties and departments draw attention. In this context, it is thought that raising awareness in students is important for career goals.

Keywords: *Career, Professionalism, Leadership, Entrepreneurship, Senior Student*

1. GİRİŞ

Bireyler, çalışma yaşamlarında kariyer planlamaları için hayatlarının çok erken dönemlerinde arayışa girmektedir. Bireyler bu arayışla birlikte, eğitim süreçlerini de kariyerlerine göre planlamaktadır (Öner vd., 2016: 623). Kariyer planlamada üniversiteler geleceğe yönelik hedeflerin planlandığı aşama olup, kariyer seçenekleri bu dönemde değerlendirilmektedir (Watson ve Stead, 1997: 21). Kariyer kavramı; Türk Dil Kurumu'na göre; bir meslekte çalışma ve zaman ile elde edilen

aşama, uzmanlık ve başarı olarak belirtilmektedir (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2020).

Kariyere ulaşmanın en önemli basamağı bireyin öğrenim gördüğü alanda gerekli eğitimleri tamamlayarak, bireysel ve mesleki açıdan gelişim sağlamasıdır. Bu bağlamda bireyler mesleki kariyerine, hangi meslek alanında olursa olsun mezuniyet sonrası başladığı düşünülse de, aslında bireylerin kariyerleri üniversitede öğrenim gördüğü bölümle doğrudan ilişkilidir (Öner vd., 2016: 631). Perrone ve diğerleri (2010), öğrencilerin, mezuniyet sonrası çalışmak istedikleri alanlar arasında sıklıkla sağlık, eğitim, yönetim, finans ve teknik mesleklerin olduğunu vurgulamaktadır. Bireyler için kariyer planlaması; bireyin ideallerini, amaçlarını, ilgi alanlarını, yeteneklerini, motivasyonunu etkileyen durumları, özgüvenini, gereksinimlerini, fikirlerini, umutlarını, ilgisini çeken fırsatları, sahip olduğu potansiyel yetenekleri belirleyerek, mesleğin kriterleriyle karşılaştırıp değerlendirmeyi içermektedir (Geçikli, 2002: 343). Bununla birlikte literatürde, öğrencilerin kariyer planlamasını eğitim aldıkları mesleklerinden farklı pozisyonlarda değerlendirdiği vurgulanmakta olup, kariyer konusunda kararsız olabildikleri belirtilmektedir (Beduwe ve Giret, 2011: 74; Laker-Dennis ve Laker, 2007: 138). Aynı zamanda, değişen ve gelişen rekabet ortamında; iş pozisyonlarında bireylerden tek bir alanda kendilerini geliştirmenin yanı sıra farklı beklentiler de olabilmektedir. Bireyler mesleki bilgi ve beceri ile birlikte bazı sosyal özelliklere sahip olması da beklentiler arasında sıralanabilmektedir.

Çoklu kariyer alanlarında belirleyici olarak profesyonellik, liderlik ve girişimcilik gibi unsurlar bulunabilmektedir (Öner vd., 2016: 624). Kariyer planlamasında bireyler, öncelikle birer mesleğin mensubu olarak eğitimleri tamamlamaktadır. Bu bağlamda, meslekle yakınlık ilişkili olan profesyonellik kavramını, takiben liderlik ve girişimcilikle ilişkisini incelemek gerekmektedir. Profesyonellik bir meslek alanını seçen, bu meslek alanında bilgi ve becerilerini geliştiren, seçtiği meslekte derinleşen, mesleki davranışları ile bu özelliklerle ortaya koyabilme becerisini gösteren, mesleki eğitimini tamamlamış, mesleğinin gereklerini yerine getiren ve mesleğe yönelik faaliyetleri de gerçekleştiren meslek mensupları için kullanılan bir kavramdır (Mook vd., 2009: 81; Öner-Altıok ve Üstün, 2014: 151). Profesyonel olmak, bir mesleği uygulayabilmenin yanında, profesyonel bir kimlik düzeyine bağlanmayı da gerektirmektedir (Öner-Altıok ve Üstün, 2014: 151). Bununla birlikte, profesyonellik kariyer planlamada liderlik ve girişimcilik faaliyetleri ile değer kazanmaktadır. Çalışma yaşamında öncelikle profesyonel bir

meslek üyesinin, kendini çalışma yaşamına uygun olarak geliştirmesi, değişime ve yeniliklere açık olması gerekmektedir. Cesur, yenilikçi, girişimci davranışlar, rekabet avantajı sağlayabilen davranışlar olarak giderek daha fazla kabul görmektedir. Bireyler edindiği bilgi ve beceriyi “girişimci” ve “liderlik” özellikleriyle bütünleştirdiği sürece kendi performanslarını gösterebilmektedir. Girişimci liderler, fırsat odaklı bir vizyona sahip olup, birlikte çalıştığı kişilere enerji de vermektedir (Renko vd., 2015: 69).

Kariyer planlamada profesyonellik, girişimcilik ve liderlik bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Bununla birlikte, bu üç kavramın değerlendirildiği çalışma sayısı sınırlıdır (Chan vd., 2012: 73). Ülkemizde de bu kavramlar, çeşitli öğrenci gruplarında değerlendirilmiştir (Öner vd., 2016: 623; Kirpik, 2020: 58). Bu çalışma kariyer planlamada özellikle mezuniyet aşamasında lisans eğitimi gören üniversite öğrencilerinin girişimcilik, profesyonellik ve liderlik algılarının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

1.1. Araştırma Soruları

1. EPL ölçeğinin toplam puan ortalamalarını etkileyen sosyodemografik ve eğitime ilişkin faktörler nelerdir?
2. EPL ölçeğinin toplam puan ortalamaları, ana ve alt faktörleri açısından öğrencilerin eğitim gördüğü fakültelere göre fark var mıdır?
3. EPL ölçeğinin toplam puan ortalamaları, ana ve alt faktörleri açısından öğrencilerin eğitim gördüğü bölümlere göre fark var mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Tipi

Bu çalışma bir devlet üniversitesinde lisans eğitimi gören son sınıf öğrencilerin girişimcilik, profesyonellik ve liderlik algılarının değerlendirilmesi amacıyla yapılmış olup, tanımlayıcı tipte bir çalışma olarak tasarlanmıştır.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma, bir devlet üniversitesinde lisans eğitimi veren tüm fakültelerde eğitim gören mezuniyet aşamasındaki öğrencilerle, 01.05.2019 ile 30.06.2019 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim-öğretim yılında lisans eğitimi gören mezuniyet aşamasındaki 1910 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem hesabına gidilmemiş olup, evrene ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden, gönüllü olan 765 öğrenci ile

tamamlanmıştır. Örnekleme dâhil edilen 765 öğrencinin %39.2'si (n=300) İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, %12.8'i (n=98) Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, %12.8'i (n=98) İşletme Fakültesi, %12.3'ü (n=94) Sağlık Bilimleri Fakültesi, %9'u (n=69) Siyasal Bilgiler Fakültesi, %8.4'ü (n=64) Hukuk Fakültesi, %5.5'i (n=42) İslami Bilimler Fakültesinde eğitim görmektedir. Çalışma 2018-2019 öğretim yılında; İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesinin Türk Dili ve Edebiyatı (n=53; %6.9), Tarih (n=32; %4.2), Psikoloji (n=74; %9.7), Sosyoloji (n=69; %9.0), Bilgi ve Belge Yönetimi (n=41; %5.4), Felsefe (n=31; %4.1) Bölümlerine; Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesinin Bilgisayar Mühendisliği (n=27; %3.5), Makine Mühendisliği (n=26; %3.4), Malzeme Mühendisliği (n=8; %1.0), Elektrik-Elektronik Mühendisliği (n=37; %4.8) Bölümlerine; İşletme Fakültesinin Uluslararası Ticaret ve İşletme (n=21; %2.7), Yönetim ve Bilişim Sistemleri (n=31; %4.1), İşletme (n=10; %1.3), Bankacılık (n=36; %4.7) Bölümlerine; Sağlık Bilimleri Fakültesinin Hemşirelik Bölümüne (n=94; %12.3); Siyasal Bilgiler Fakültesinin Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (n=9; %1.2), Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (n=18; %2.4), Maliye (n=20; %2.6) ve İktisat (n=22; %2.9) Bölümlerine; İslami Bilimler Fakültesinde Temel İslam Bilimleri Bölümüne (n=42; %5.5) ve Hukuk Fakültesine (n=64; %8.4) uygulanmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında; i) Veri toplama formu ve ii) “Girişimcilik (E: Entrepreneurship), Profesyonellik (P: Professionalism) ve Liderlik (L: Leadership) Ölçeği (EPL)” kullanılmıştır.

2.3.1. Veri Toplama Formu

Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda (Çevik ve Khorshid, 2012: 27-28; Pınar vd., 2013: 25-28; Akoğlan-Kozak ve Dalkıranoglu, 2013: 45-49; Dikmen vd., 2014: 163; Öner vd., 2016: 627; Özdelikara vd., 2016: 5) geliştirilen veri toplama formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sosyo-demografik değişkenler (yaş, cinsiyet, aile tipi, gelir durumu, anne-babanın çalışma durumu, mezun olduğu lise vb.) bulunurken, ikinci bölümde gördükleri eğitime ilişkin (bölümü, tercih sırası, tercih nedeni, staj/klinik uygulama durumu, mesleği kendine uygun bulma, sosyal etkinliklere katılma vb.) özellikleri kapsayan sorulardan oluşmaktadır.

2.3.2. Girişimcilik, Profesyonellik ve Liderlik Ölçeği (EPL)

EPL'nin geliştirilmesinde Kanter'in (1989) üç temel kariyer formu temel alınmış olup, EPL kariyer isteği ölçeği Chan ve diğerleri

(2012) tarafından geliştirilmiştir. EPL çoklu uzmanlık gerektiren mesleklerde yansıtmayı ve ölçmeyi hedeflemektedir. EPL ölçeği motivasyon, niyet ve etkinlik olarak üç ana faktörü bulunmaktadır: i) Motivasyon (27 soru); profesyonel, girişimci ve lider olma motivasyonlarını, ii) Niyet (11 soru); profesyonel, girişimci ve liderlik kariyerini seçme niyetini, iii) Etkinlik (19 soru) ise belirli faaliyet ve yetenekle ilgili görevleri başarmayı kapsamaktadır. EPL ölçeğinin “motivasyon, niyet ve etkinlik” ana faktörleri aynı zamanda üç tane alt faktör içermektedir. Ölçeğin temel varsayımına göre, öğrencilerin kariyer yönelimlerinde üçer alt faktör de girişimcilik, profesyonellik ve liderlik olarak gruplandırılmaktadır. EPL likert tipte (1= Kesinlikle katılmıyorum; 2= Katılmıyorum; 3= Ne katılıyorum-ne katılmıyorum; 4= Katılıyorum; 5= Kesinlikle katılıyorum) hazırlanmıştır. Öner ve diğerleri (2016), EPL'nin Türkçe uyarlamasını yapmıştır. EPL ölçeğinin temel faktörlerinin birbirleri ile korelasyonlarını incelediklerinde: motivasyon ve niyet yüksek derecede ilişkili (0.91); motivasyon ve etkinlik orta derecede ilişkili (0.73); niyet ve etkinlik orta derecede ilişkili (0.77) olarak değerlendirilmiştir. Ölçeğin kabul edilebilir güvenilirlik düzeyi 0.84 olarak belirlenmiştir. Çalışmamız için güvenilirlik düzeyi ise 0.92'dir.

2.4. Veri Toplama Formlarının Uygulanması

Veri toplama formları, öğrencilere çalışma ile ilgili açıklama yapıldıktan sonra uygulanmıştır. Veri toplama formlarının uygulanmasında öğrencilere derslerin yürütüldüğü dersliklerde ulaşılmıştır. Uygulama aşamasının ortalama 20 dakika sürmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilere öncelikle araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Öğrencilere çalışmaya katılımın gönüllülük esasına bağlı olduğu bildirilmiş olup, istedikleri zaman ayrılabilceği açıklanmıştır. Öğrencilerin sözlü ve yazılı izinleri alınmıştır. Öğrencilerin çalışma hakkındaki soruları cevaplanmıştır. Çalışmayı uygulamanın ve çalışma sonuçlarının ders notlarını etkilemeyeceği ifade edilmiştir.

2.5. Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin istatistiksel değerlendirmesinde IBM SPSS Statistics 21.0 (IBM Corp.Released 2012. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 21.0. Armonk, NY: IBM Corp.) programı kullanılarak analiz yapılmıştır. Veriler değerlendirilirken; kategorik veri analizlerinde sayı ve yüzde; sayısal veri analizlerinde ortalama, standart sapma, iki ortalama arasındaki farkın anlamlılık testi ve One-way ANOVA testi kullanılmıştır. İki'den fazla grupta farklılığın hangi gruptan kaynaklandığı Tukey post hoc testi ile analiz edilmiştir. EPL ölçeğinin ana ve alt faktörleri arasındaki ilişkiye Pearson korelasyon analizi ile bakılmıştır.

İstatistiksel anlamlılık için p değeri $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir. Normallik dağılımı George ve Marley'in (2010) belirttiği çarpıklık ve basıklık katsayılarına göre değerlendirilmiş olup, çalışmamızda bu değerler ± 2 aralığında yer almaktadır.

2.6. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın uygulanabilmesi için, ilgili üniversitenin Sosyal ve Beşeri Bilimleri Etik Kurulu'ndan (Tarih: 8 Haziran 2017; Sayı: 580) ve üniversiteye bağlı fakültelerden (Tarih: 08 Nisan 2019; Sayı: 27139605-602.04.01-E.13571) gerekli izinler alınmıştır. Helsinki Bildirgesi doğrultusunda araştırmanın uygulanmasında, öğrencilerin sözlü ve yazılı izinleri alınmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeği, Türkçe'ye uyarlayan yazarından e-mail yoluyla gerekli izin sağlanmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 23.06 ± 1.78 'tür. Öğrencilerin 503'ü (%65.8) kadın olup, 621'i (%81.2) çekirdek aileye sahiptir. Öğrenci ailelerinin gelir durumu incelendiğinde, 440 (%57.5) öğrenci "gelir gidere eşit" ifadesini belirtmiştir. Öğrencilerin ebeveynlerinin çalışma durumu incelendiğinde; babalarının çoğunluğu ($n=510$; %66.7) çalışmakta olup, annelerinin çoğunluğu ($n=525$; %68.6) ise ev hanımıdır. Lisans eğitimine başlamadan önce, öğrencilerin 529'u (%69.2) yaşadığı yerin şehir merkezi olduğunu, 156'sı (%20.4) ilçe, 62'si (%8.1) kasaba/köy, 18'i (%2.4) ise yurtdışı olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu ($n=439$; %57.4) Anadolu lisesinden mezun olduğunu belirtirken; 89'u (%11.6) düz liseden, 65'i (%8.5) Anadolu öğretmen lisesinden, 61'i (%8.0) meslek lisesinden, 31'i imam hatip lisesinden, 22'si (%2.9) fen lisesinden ve 28'i (%3.7) diğer okullardan (yurtdışı eğitim, açık öğretim lisesi, sosyal bilimler lisesi, süper lise, temel lise, askeri lise, polis koleji, makine akademisi) mezun olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin lisans öğrenimi gördüğü bölümü, yükseköğretim sınavında tercih etme sırası 6.90 ± 6.09 'dur. Öğrencilerin bölümü tercih etme nedenleri arasında; akademik kariyer ($n=178$; %23.3) ilk sırada olup; diğer nedenler iş garantisi ($n=147$; %19.2), kendi isteği ($n=111$; %14.5), statü ($n=105$; %13.7) ve aile isteği ($n=95$; %12.4) olarak sıralanmaktadır. Öğrenciler yabancı dil seviyelerini tanımlarken; 68'i (%8.9) "çok iyi", 227'si (%29.7) "iyi", 237'si (31.0) "orta", 215'i (%28.1) "yetersiz" olduğunu belirtirken, 18'i (2.4) yabancı dil seviyesini belirtmek istemediğini ifade etmiştir. Bununla birlikte öğrenciler akademik başarılarını tanımlarken; 56'sı (%7.3) "çok başarılı", 308'i (%40.3) "başarılı", 349'u (%45.6) "orta", 42'si (%5.5) "yetersiz" olduğunu belirtmiş olup, 10 (%1.3) akademik başarısını tanımlamak

istememiştir. Öğrencilerin çoğunluğu mezuniyet sonrası mesleğini yapmak istediğini (n=670; %87.6), mesleğine özel ilgi duyduğu alan olduğunu (n=612; %80.0) ve lisansüstü öğrenim görmek istediğini (n=510; %66.7) belirtmiştir. Öğrencilerin üniversite eğitiminde yaşadıkları deneyimler arasında sıklıkla; sosyal ve kültürel etkinliklere katılma (n=506; %66.1), mesleki alan çalışmalarına katılma (n=475; %62.1), sosyal sorumluluk projelerine katılma (n=309; %40.4) ve girişimcilik faaliyetlerinde bulunma (n=214; %28.0) yer almaktadır. Mezuniyet sonrasında profesyonel yaşamla ilgili planladıkları konular arasında ise; uzmanlaşma (n=536; %70.1), deneyim kazanma (n=512; %66.9), uzun vadeli kazanç (n=478; %62.5) ve güvenli bir pozisyon (n=414; %54.1) bulunmaktadır.

Tablo 1: Öğrencilerin Bazı Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Girişimcilik, Profesyonellik ve Liderlik (EPL) Ölçeği Puanlarının Dağılımı

SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER	EPL			Analiz (One-way ANOVA; t testi)
	N	Ortalama	Std. Sapma	
CİNSİYET				
Kadın	503	3.38	0.43	t=-1.833, p=0.067
Erkek	262	3.44	0.49	
AİLE TİPİ				
Çekirdek ^a	621	3.40	0.44	F=8.191, p<0.001 a-c ve b-c
Geniş aile ^b	117	3.48	0.41	
Parçalanmış aile ^c	27	3.09	0.60	
AİLENİN GELİR DURUMU				
Gelir gidere eşit	440	3.42	0.44	F=2.773, p=0.063
Gelir giderden az	140	3.32	0.45	
Gelir giderden fazla	185	3.40	0.46	
BABANIN ÇALIŞMA DURUMU				
Çalışıyor	510	3.40	0.43	F=1.117, p=0.341
Çalışmıyor	51	3.33	0.64	
Emekli	195	3.43	0.44	
Vefat etmiş, Bilmiyor	9	3.22	0.36	
ANNENİN ÇALIŞMA DURUMU*				
Çalışıyor	178	3.37	0.47	F=1.101, p=0.333
Çalışmıyor	525	3.42	0.44	
Emekli	60	3.35	0.50	
EĞİTİME BAŞLAMADAN ÖNCE YAŞADIĞI YER				
Şehir	529	3.40	0.44	F=0.021, p=0.980
İlçe/Kasaba/Köy	218	3.40	0.48	
Yurtdışı	18	3.38	0.38	
MEZUN OLDUĞU LİSE				
Fen lisesi/Anadolu öğr. lisesi	87	3.37	0.47	F=0.864, p=0.460
Anadolu lisesi	439	3.39	0.45	
Meslek lisesi/İmam hatip lisesi	92	3.07	0.53	
Özel lise/ Düz lise/ Diğer	147	3.45	0.36	

*Annenin çalışma durumunda vefat etmiş kategorisi çıkarılarak analiz yapılmıştır.

Öğrencilerin aile tipine göre EPL puan ortalamaları incelendiğinde; çekirdek aile (3.40 ± 0.44) ve geniş aileye (3.48 ± 0.41) sahip olan öğrencilerin puan ortalamaları, parçalanmış aileye sahip (3.09 ± 0.60) olanlara göre yüksek bulunmuştur. Aile tipine göre gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). Bununla birlikte cinsiyet, gelir durumu, ebeveynlerin çalışma durumu, yaşanılan yer ve mezun olunan lise ile ilgili EPL puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$) (Tablo 1).

Tablo 2: Öğrencilerin Tercihlerine Bölümlerine ve Mesleki Eğitimlerine Göre Girişimcilik, Profesyonellik ve Liderlik (EPL) Ölçeği Puanlarının Dağılımı

ÖZELLİKLER	EPL			Analiz (One-way ANOVA; t testi)
	N	Ortalama	Std. Sapma	
YÜKSEKÖĞRETİM SINAVINDA BÖLÜMÜ TERCİH SIRASI				
1-5 arası	416	3.41	0.42	F=0.443, p=0.642
6-10 arası	167	3.38	0.49	
11-20 arası	174	3.39	0.47	
BÖLÜMÜ TERCİH ETME NEDENİ				
Statü	105	3.45	0.49	F=1.833, p=0.078
Akademik kariyer	178	3.43	0.44	
İş garantisi	147	3.43	0.43	
Kendi isteği	111	3.40	0.40	
Aile isteği	95	3.27	0.47	
Puanın bölüme yetmesi	34	3.42	0.49	
Arkadaş/eğitimci önerisi	9	3.51	0.44	
Belirtmek istemiyorum	86	3.34	0.45	
YABANCI DİL SEVİYENİZ				
Çok iyi ^a	68	3.53	0.49	F=3.567, p=0.007 a-d, a-e
İyi ^b	227	3.43	0.47	
Orta ^c	237	3.39	0.43	
Yetersiz ^d	215	3.35	0.43	
Belirtmek istemiyorum ^e	18	3.17	0.50	
AKADEMİK BAŞARIYI TANIMLAMA				
Çok başarılı ^a	56	3.59	0.54	F=8.009, p<0.001 a-c, a-d ve b-c, b-d
Başarılı ^b	308	3.47	0.46	
Orta ^c	349	3.33	0.41	
Yetersiz ^d	42	3.22	0.40	
Belirtmek istemiyorum ^e	10	3.31	0.45	
MEZUNİYET SONRASI MESLEĞİ YAPMAYI İSTEME				
Yapmak istiyorum	670	3.42	0.44	t=2.760, p=0.006
Yapmak istemiyorum	95	3.28	0.48	
MESLEĞE ÖZEL İLĞİ DUYDUĞU ALAN				
Var	612	3.44	0.44	t=4.984, p<0.001
Yok	153	3.24	0.45	

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM YAPMAK İSTEME				
İstiyorum	510	3.45	0.45	t=4.491,
İstemiyorum	255	3.30	0.44	p<0.001

*Yabancı uyruklu öğrenciler çıkarılarak hesaplanmıştır.

Öğrencilerin yabancı dil seviyesini tanımlaması ile EPL puan dağılımları incelendiğinde; yabancı dilini “çok iyi” olarak ifade edenlerin puan ortalaması (3.53±0.49), “yetersiz” (3.35±0.43) ve “belirtmek istemiyorum” (3.17±0.50) olarak ifade edenlere göre yüksektir. Yabancı dil seviyesine göre gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0.05). Öğrencilerin akademik başarısını tanımlaması ile EPL puan dağılımları incelendiğinde ise; akademik başarısını “çok başarılı” (3.59±0.54) ve “başarılı” (3.47±0.46) olarak ifade edenlerin puan ortalaması, “orta” (3.33±0.41) ve “yetersiz” (3.22±0.40) olarak ifade edenlere göre yüksektir. Akademik başarıya göre gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0.05). Mezuniyet sonrası mesleğini yapmak isteyenlerde (3.42±0.44), mesleğine özel ilgi duyduğu alanı olanlarda (3.44±0.44) ve lisansüstü öğrenim görmek isteyenlerde (3.45±0.45) EPL puan ortalaması yüksektir (p<0.05) (Tablo 2).

Tablo 3: Öğrencilerin Eğitim Sürecindeki Deneyimlerine ve Profesyonel Yaşamda Planlamalarına Göre Girişimcilik, Profesyonellik ve Liderlik (EPL) Ölçeği Puanlarının Dağılımı

ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNDE YAŞANAN DENEYİMLER ⁺	N	EPL		Analiz (t testi)
		Ortalama	Std. Sapma	
Sosyal ve kültürel etkinliklere katılma	506	3.44	0.46	t=3.180, p=0.002
Alan çalışmalarına katılma	475	3.46	0.44	t=4.496, p<0.001
Sosyal sorumluluk projelerine katılma	309	3.41	0.48	t=0.642, p=0.521
Girişimcilik faaliyetlerinde bulunma	214	3.48	0.48	t=3.244, p=0.001
PROFESYONEL YAŞAMDA PLANLANAN KONULAR⁺				
Uzmanlaşma	536	3.47	0.42	t=6.761, p<0.001
Deneyim	512	3.43	0.44	t=2.941, p=0.003
Uzun vadeli kazanç	478	3.43	0.44	t=2.707, p=0.007
Güvenli bir pozisyon	414	3.41	0.44	t=0.982, p=0.326
Pratik iş eğitimi	261	3.46	0.45	t=2.837, p=0.005

⁺ Birden fazla neden belirtilmiştir.

Öğrencilerin üniversite eğitiminde yaşadıkları deneyimlerden; sosyal ve kültürel etkinliklere katılanlarda (3.44 ± 0.46), mesleki alan çalışmalarına katılanlarda (3.46 ± 0.44) ve girişimcilik faaliyetlerinde bulunanlarda (3.48 ± 0.48) EPL puan ortalaması yüksektir ($p<0.05$). Öğrencilerin mezuniyet sonrasında profesyonel yaşamla ilgili konulardan; uzmanlaşmayı (3.47 ± 0.42), deneyim kazanmayı (3.43 ± 0.44), uzun vadeli kazancı (3.43 ± 0.44) ve pratik iş eğitimini (3.46 ± 0.45) planlayanlarda EPL puan ortalamaları yüksektir ($p<0.05$) (Tablo 3).

Tablo 4: Öğrencilerin Lisans Eğitimi Gördüğü Fakülte ve Bölümlere Göre Girişimcilik, Profesyonellik ve Liderlik (EPL) Ölçeği Toplam Puanlarının Dağılımı

FAKÜLTELER VE BÖLÜMLER		EPL	
FAKÜLTELER	N	Ortalama	Std. Sapma
Öğrencilerin Toplam Puanı	765	3.40	0.45
Sağlık Bilimleri Fakültesi ^a	94	3.43	0.39
İslami Bilimler Fakültesi ^b	42	3.28	0.48
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi ^c	300	3.37	0.43
Hukuk Fakültesi ^d	64	3.41	0.44
Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi ^e	98	3.49	0.48
Siyasal Bilgiler Fakültesi ^f	69	3.27	0.49
İşletme Fakültesi ^g	98	3.52	0.47
Analiz (One-way ANOVA)		F=3.546, p=0.002; e-f ve g-f	
BÖLÜMLER	N	Ortalama	Std. Sapma
Hemşirelik ^h	94	3.43	0.39
Temel İslam Bilimleri ^b	42	3.28	0.48
Türk Dili ve Edebiyatı ^c	53	3.48	0.43
Tarih ^d	32	3.15	0.58
Psikoloji ^e	74	3.37	0.33
Sosyoloji ^f	69	3.39	0.35
Bilgi ve Belge Yönetimi ^g	41	3.42	0.48
Felsefe ^h	31	3.28	0.48
Hukuk ⁱ	64	3.41	0.44
Bilgisayar Mühendisliği ^j	27	3.53	0.54
Makine Mühendisliği ^k	26	3.58	0.33
Malzeme Mühendisliği ^l	8	3.47	0.33
Elektrik-Elektronik Mühendisliği ^m	37	3.39	0.54
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ⁿ	9	3.17	0.55
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler ^o	18	3.25	0.50
Maliye ^p	20	3.17	0.46
İktisat ^q	22	3.42	0.48
Uluslararası Ticaret ve İşletme ^r	21	3.62	0.42
Yönetim ve Bilişim Sistemleri ^t	31	3.45	0.48
İşletme ^u	10	3.72	0.30
Bankacılık ^v	36	3.46	0.52
Analiz (One-way ANOVA)		F=2.298, p=0.001; d-k ve d-s	

Öğrencilerin fakülte ve bölümlere göre puan dağılımlarına bakıldığında; fakültelerin EPL toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Öğrencilerin EPL toplam puan ortalaması 3.40 ± 0.45 'tir. EPL toplam puanında Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi (3.49 ± 0.48) ve

İşletme Fakültesi (3.52 ± 0.47) öğrencilerinin puan ortalamaları Siyasal Bilgiler Fakültesine (3.27 ± 0.49) göre yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Bölümler açısından değerlendirildiğinde EPL puanının Tarih Bölümü (3.15 ± 0.58) öğrencilerinde, Makine Mühendisliği (3.58 ± 0.33) ile Uluslararası Ticaret ve İşletme (3.62 ± 0.42) Bölümlerine göre düşük olduğu saptanmış olup, aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$) (Tablo 4).

Tablo 5: Öğrencilerin Lisans Eğitimi Gördüğü Fakülteleere Göre Girişimcilik, Profesyonellik ve Liderlik (EPL) Ölçeği Ana ve Alt Puanlarının Dağılımı

FAKÜLTELER	N	EPL ANA FAKTÖRLER					
		Motivasyon		Niyet		Etkinlik	
		Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
Öğrencilerin Toplam Puanı	765	3.39	0.43	3.25	0.47	3.54	0.67
Sağlık Bilimleri Fakültesi ^a	94	3.40	0.34	3.26	0.40	3.59	0.65
İslami Bilimler Fakültesi ^b	42	3.39	0.49	3.09	0.61	3.28	0.68
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi ^c	300	3.37	0.42	3.20	0.43	3.51	0.63
Hukuk Fakültesi ^d	64	3.41	0.39	3.25	0.51	3.57	0.65
Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi ^e	98	3.46	0.47	3.41	0.49	3.62	0.65
Siyasal Bilgiler Fakültesi ^f	69	3.28	0.46	3.18	0.44	3.34	0.75
İşletme Fakültesi ^g	98	3.46	0.47	3.34	0.47	3.74	0.67
Analiz (One-way ANOVA)		F=1.802, p=0.096		F=4.021, p=0.001 b-e, c-e, e-f		F=4.184, p<0.001 b-g, c-g, f-g	
FAKÜLTELER	N	EPL ALT FAKTÖRLER					
		Girişimcilik		Profesyonellik		Liderlik	
		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS		
Öğrencilerin Toplam Puanı	765	3.25	0.45	3.67	0.60	3.34	0.48
Sağlık Bilimleri Fakültesi ^a	94	3.31	0.41	3.67	0.48	3.35	0.42
İslami Bilimler Fakültesi ^b	42	3.14	0.49	3.50	0.52	3.25	0.53
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi ^c	300	3.19	0.44	3.69	0.61	3.29	0.45
Hukuk Fakültesi ^d	64	3.22	0.47	3.71	0.60	3.37	0.46
Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi ^e	98	3.34	0.44	3.78	0.65	3.40	0.50
Siyasal Bilgiler Fakültesi ^f	69	3.14	0.44	3.45	0.64	3.25	0.56
İşletme Fakültesi ^g	98	3.41	0.46	3.70	0.61	3.50	0.50
Analiz (One-way ANOVA)		F=4.937, p<0.001 b-g, c-g, f-g		F=2.800, p=0.011 c-f, e-f		F=3.161, p=0.005 c-g, f-g	

Öğrencilerin fakülteleere göre puan dağılımları incelendiğinde; niyet ve etkinlik ana faktörleri ile EPL tüm alt faktörlerinin toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Öğrencilerin motivasyon toplam puan ortalaması 3.39 ± 0.43 iken, niyet faktöründe 3.25 ± 0.47 , etkinlikte ise 3.54 ± 0.67 olarak belirlenmiştir. EPL ana faktörleri açısından incelendiğinde motivasyon puan ortalamasına göre

fakülteler arasında benzerlik görülmektedir ($p>0.05$). EPL niyet ana faktörü toplam puanında Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi (3.41 ± 0.49) öğrencilerinin puan ortalamalarının İslami Bilimler Fakültesi (3.09 ± 0.61), İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi (3.20 ± 0.43) ve Siyasal Bilgiler Fakültesine (3.18 ± 0.44) göre yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). EPL etkinlik ana faktörü toplam puanında İşletme Fakültesi (3.74 ± 0.67) öğrencilerinin puan ortalaması İslami Bilimleri Fakültesi (3.28 ± 0.68), İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi (3.51 ± 0.63), Siyasal Bilgiler Fakültesine (3.34 ± 0.75) göre yüksek bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 5).

Tablo 6: Öğrencilerin Lisans Eğitimi Gördüğü Bölümlere Göre Girişimcilik, Profesyonellik ve Liderlik (EPL) Ölçeği Ana Puanlarının Dağılımı

BÖLÜMLER	N	EPL ANA FAKTÖRLER					
		Motivasyon		Niyet		Etkinlik	
		Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
Hemşirelik ^a	94	3.40	0.34	3.26	0.40	3.59	0.65
Temel İslam Bilimleri ^b	42	3.39	0.49	3.09	0.61	3.28	0.68
Türk Dili ve Edebiyatı ^c	53	3.49	0.39	3.32	0.46	3.61	0.69
Tarih ^d	32	3.11	0.60	3.14	0.54	3.24	0.71
Psikoloji ^e	74	3.36	0.32	3.28	0.32	3.49	0.57
Sosyoloji ^f	69	3.38	0.31	3.16	0.38	3.57	0.56
Bilgi ve Belge Yönetimi ^g	41	3.44	0.48	3.13	0.52	3.59	0.64
Felsefe ^h	31	3.28	0.44	3.10	0.44	3.42	0.71
Hukuk ⁱ	64	3.41	0.39	3.25	0.51	3.57	0.65
Bilgisayar Mühendisliği ^j	27	3.52	0.55	3.47	0.59	3.62	0.68
Makine Mühendisliği ^k	26	3.55	0.30	3.46	0.42	3.77	0.47
Malzeme Mühendisliği ^l	8	3.30	0.42	3.50	0.35	3.74	0.41
Elektrik-Elektronik Mühendisliği ^m	37	3.39	0.52	3.30	0.48	3.49	0.77
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ⁿ	9	3.21	0.71	2.98	0.42	3.22	0.60
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler ^o	18	3.39	0.45	3.16	0.52	3.21	0.81
Maliye ^p	20	3.15	0.41	3.10	0.36	3.24	0.76
İktisat ^q	22	3.34	0.40	3.34	0.44	3.58	0.73
Uluslararası Ticaret ve İşletme ^r	21	3.56	0.39	3.42	0.39	3.90	0.63
Yönetim ve Bilişim Sistemleri ^t	31	3.37	0.50	3.32	0.51	3.63	0.66
İşletme ^u	10	3.59	0.37	3.51	0.29	4.06	0.42
Bankacılık ^v	36	3.44	0.50	3.26	0.50	3.66	0.73
Analiz (One-way ANOVA)		F=2.046, p=0.005		F=2.214, p=0.002		F=2.314, p=0.001	
		c-d, d-j, d-k, d-s,					

Öğrencilerin girişimcilik toplam puan ortalaması 3.25 ± 0.45 iken, profesyonellik alt faktöründe 3.67 ± 0.60 , liderlikte ise 3.34 ± 0.48 olarak belirlenmiştir. EPL girişimcilik, profesyonellik ve liderlik alt faktörlerinin fakülteler açısından puan ortalamaları anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Girişimcilik alt faktöründe, İşletme Fakültesi (3.41 ± 0.46)

öğrencilerinin puan ortalaması İslami Bilimler Fakültesi (3.14±0.49), İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi (3.19±0.44) ile Siyasal Bilgiler Fakültesine (3.14±0.44) göre yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Profesyonellik alt faktöründe, Siyasal Bilgiler Fakültesi (3.45±0.64) öğrencilerinin puan ortalaması İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi (3.69±0.61) ile Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi (3.78±0.65) öğrencilerinin puan ortalamasına göre düşük bulunmuştur ($p<0.05$). Liderlik alt faktöründe, İşletme Fakültesi (3.50±0.50) öğrencilerinin puan ortalaması İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi (3.29±0.45) ile Siyasal Bilgiler Fakültesi (3.25±0.56) öğrencilerinin puan ortalamasına göre yüksek bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 5).

Tablo 7: Öğrencilerin Lisans Eğitimi Gördüğü Bölümlere Göre Girişimcilik, Profesyonellik ve Liderlik (EPL) Ölçeği Alt Puanlarının Dağılımı

BÖLÜMLER	N	EPL ALT FAKTÖRLER					
		Girişimcilik		Profesyonellik		Liderlik	
		Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
Hemşirelik ^a	94	3.31	0.41	3.67	0.48	3.35	0.42
Temel İslam Bilimleri ^b	42	3.14	0.49	3.50	0.52	3.25	0.53
Türk Dili ve Edebiyatı ^c	53	3.25	0.45	3.89	0.62	3.38	0.47
Tarih ^d	32	3.07	0.49	3.26	0.72	3.15	0.61
Psikoloji ^e	74	3.16	0.41	3.79	0.52	3.24	0.35
Sosyoloji ^f	69	3.21	0.43	3.73	0.49	3.29	0.37
Bilgi ve Belge Yönetimi ^g	41	3.29	0.45	3.62	0.60	3.39	0.53
Felsefe ^h	31	3.11	0.46	3.52	0.66	3.25	0.48
Hukuk ⁱ	64	3.22	0.47	3.71	0.60	3.37	0.46
Bilgisayar Mühendisliği ^j	27	3.39	0.54	3.86	0.70	3.39	0.56
Makine Mühendisliği ^k	26	3.43	0.30	3.88	0.53	3.52	0.33
Malzeme Mühendisliği ^l	8	3.34	0.26	3.67	0.57	3.46	0.33
Elektrik-Elektronik Mühendisliği ^m	37	3.23	0.46	3.68	0.71	3.32	0.59
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ⁿ	9	3.01	0.45	3.24	0.92	3.26	0.60
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler ^o	18	3.07	0.46	3.61	0.58	3.16	0.63
Maliye ^p	20	3.07	0.36	3.33	0.63	3.12	0.54
İktisat ^r	22	3.31	0.46	3.51	0.57	3.45	0.50
Uluslararası Ticaret ve İşletme ^s	21	3.53	0.37	3.87	0.62	3.55	0.41
Yönetim ve Bilişim Sistemleri ^t	31	3.33	0.47	3.60	0.59	3.42	0.49
İşletme ^u	10	3.60	0.30	3.99	0.34	3.63	0.46
Bankacılık ^v	36	3.34	0.51	3.61	0.64	3.49	0.57
Analiz (One-way ANOVA)		F=2.506, p<0.001 d-s		F=2.879, p<0.001 c-d, c-p, d-e, d-f, d-j, d-k, d-s		F=1.850, p=0.013	

Motivasyon ana faktöründe bölümler arası analizde farklılık belirlenmiştir ($p<0.05$). Tarih Bölümü (3.11 ± 0.60) öğrencilerinin motivasyon ana faktörü puan ortalaması Türk Dili ve Edebiyatı (3.49 ± 0.39), Bilgisayar Mühendisliği (3.52 ± 0.55), Makine Mühendisliği (3.55 ± 0.55), Uluslararası Ticaret ve İşletme (3.56 ± 0.39) Bölümlerine göre düşük bulunmuş olup, gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$). Niyet ve etkinlik ana faktörlerine göre bölümler arası puan ortalaması da anlamlı olarak bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 6).

EPL girişimcilik, profesyonellik ve liderlik alt faktörlerinin bölümler açısından öğrencilerin puan ortalamaları anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Girişimcilik alt faktöründe, Uluslararası Ticaret ve İşletme Bölümü (3.53 ± 0.37) öğrencilerinin puan ortalaması Tarih Bölümü (3.07 ± 0.49) öğrencilerine göre yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Profesyonellik alt faktöründe, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (3.89 ± 0.62) öğrencilerinin puan ortalaması Tarih (3.26 ± 0.72) ile Maliye (3.33 ± 0.63) Bölümlerine göre yüksek iken; Tarih Bölümü (3.26 ± 0.72) öğrencilerinin puan ortalaması Psikoloji (3.79 ± 0.52), Sosyoloji (3.73 ± 0.49), Bilgisayar Mühendisliği (3.86 ± 0.70), Makine Mühendisliği (3.88 ± 0.53), Uluslararası Ticaret ve İşletme (3.87 ± 0.62) Bölümlerine göre düşük bulunmuştur ($p<0.05$). Liderlik alt faktörüne göre bölümler arası puan ortalaması da anlamlı olarak bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 7). Yapılan bu analizlere ek olarak, EPL ölçeğinin tüm ana ve alt faktörleri arasında pozitif yönde bir ilişki belirlenmiştir ($p<0.05$) (Tablo 8).

Tablo 8: Girişimcilik, Profesyonellik ve Liderlik (EPL) Ölçeğinin Ana ve Alt Faktörlerinin Korelasyon Analizi

FAKTÖRLER	EPL ANA FAKTÖRLER			EPL ALT FAKTÖRLER		
	M	N	E	G	P	L
M	1					
N	0.645, $p<0.001$	1				
E	0.658, $p<0.001$	0.710, $p<0.001$	1			
G	0.735, $p<0.001$	0.759, $p<0.001$	0.857, $p<0.001$	1		
P	0.817, $p<0.001$	0.721, $p<0.001$	0.776, $p<0.001$	0.640, $p<0.001$	1	
L	0.821, $p<0.001$	0.735, $p<0.001$	0.851, $p<0.001$	0.784, $p<0.001$	0.715, $p<0.001$	1

M: Motivasyon; N: Niyet; E: Etkinlik, G: Girişimcilik, P: Profesyonellik, L: Liderlik Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

4. TARTIŞMA

Üniversite öğrencilerinin kariyer hayatı mezuniyetten sonra başlamış olsa da, özellikle üniversitede okuduğu bölüm kariyer ile doğrudan ilişkilidir (Öner vd., 2016: 631). Öğrencilerin mesleki ve bireysel gelişimleri eğitim süresince devam etmektedir. Kariyer planlamada özellikle girişimcilik, profesyonellik ve liderlik kavramları üç önemli bileşendir. Girişimcilik insanın düşünsel emeğinin ekonomik ve değere dönüştürülerek, kâr elde edilmesi olarak tanımlanırken (Doğan, 2015: 7); profesyonellik bir alana yönelik uzmanlık gerektiren üst düzey bilgi, beceri ve davranışı içermektedir (Öner-Altınok ve Üstün, 2014: 151). Liderlik kavramı da girişimcilik ile ortak özelliklere sahiptir. Girişimciler genellikle bir sürecin başlangıcına öncülük ederken; liderler devam ettirilmesini sağlamaktadır (Doğan, 2015: 9). Bu kavramlar birbiriyle ilişkisi içerisinde olup, her bir kavram diğerini güçlendirmektedir (Chan vd., 2012: 73; Öner vd., 2016: 632; Kirpik, 2020: 67).

Çalışmamızda öğrencilerin profesyonellik, liderlik ve girişimcilik özellikleri EPL ölçeğinin; motivasyon, niyet ve etkinlik ana faktörleri ile bağlantılı olarak incelenmiştir. EPL ölçeğine ilişkin puanlar ise sosyo-demografik bazı özelliklerle, eğitimle ilişkili bazı özelliklerle, eğitim gördükleri fakülte ve bölümlere göre analiz edilmiştir. Öğrencilerin EPL toplam puan ortalaması 3.40 ± 0.45 'tir (Tablo 4). EPL alt faktör puanları arasında ise öğrencilerin girişimcilik toplam puan ortalaması 3.25 ± 0.45 iken, profesyonellik alt faktöründe 3.67 ± 0.60 , liderlikte ise 3.34 ± 0.48 olarak belirlenmiştir (Tablo 5). Bununla birlikte, EPL'nin tüm ana ve alt başlıkları arasında pozitif yönde bir ilişki olması dikkat çekmektedir. Korelasyon sonuçları açısından değerlendirildiğinde ise girişimcilik-profesyonellik ($r=0.640$), profesyonellik-liderlik ($r=0.715$) ve liderlik-girişimcilik ($r=0.784$) arasında çift yönlü, pozitif ve yüksek bir korelasyon bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 8). Yapılan çalışmalarda ana ve alt faktörler açısından benzer ilişkilerin bulunduğu belirtilmektedir (Chan vd., 2012: 73; Öner vd., 2016: 631; Kirpik, 2020: 67). Chan vd. (2012) kişilik özellikleri ile profesyonellik, liderlik ve girişimcilik arasındaki ilişkiyi incelemiş olup, dışadönük kişilik özelliği bulunan kişilerin liderlik ve girişimcilik özellikleri arasında bir ilişki olduğu belirtilmektedir. Öner vd. (2016) çalışmasında ise üniversite öğrencilerinin eğitimleri sürecinde profesyonellik, liderlik ve girişimcilik becerilerinin desteklendiğinde güçlü birer lider ve girişimci olacaklarını vurgulamaktadır. Bununla birlikte, Kaya ve diğerlerinin (2020) çalışmasında turizm eğitimi gören son sınıf öğrencilerin girişimcilik

eğilimlerinin yüksek olduğu, aynı zamanda bilgi teknolojileri yeterlilikleri ile girişimcilik eğilimleri arasında bir ilişki olduğu belirtilmektedir.

Kariyer gelişimini eğitim sürecinde bazı sosyo-demografik ve kültürel özellikler etkileyebilmektedir. Çalışmamızda, sosyo-demografik değişkenler arasında EPL puan ortalamasının özellikle aile tipi ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Parçalanmış aileye sahip olan öğrencilerde EPL puan ortalamaları geniş ve çekirdek aile yapısına sahip öğrencilere göre düşük bulunmuştur ($p<0.05$). Bununla birlikte çalışmamızda, cinsiyet, ailenin gelir durumu, anne ve babanın çalışma durumu ve mezun olunan lisenin EPL puan ortalaması ile ilişkili olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$) (Tablo 1). Bununla birlikte, Kirpik'in (2020) çalışmasında, sosyo-demografik özelliklerden cinsiyet, eğitim düzeyi ve iş tecrübesinin liderlik, profesyonellik ve liderlikle ilişki olduğunu ancak, ailenin gelir durumu, ailede ve çevrede girişimci bulunmasının ise ilişkili olmadığını belirtmektedir. Yağar ve diğerlerinin (2020) çalışmasında erkek öğrencilerde girişimcilik eğilimleri yüksek bulunurken, yaşla arasında ilişki bulunmadığı vurgulanmaktadır. Yılmaz ve Saçkes'in (2019) çalışmasında, EPL ölçeğinin etkinlik, motivasyon ve niyet faktörleri; cinsiyet, anne-baba çalışma durumu, iş tecrübesi, girişimcilik tecrübesi ve ailede bir girişimcinin olması değişkenleri arasında bir ilişki bulunmamıştır. Kaya vd. (2020) ise çalışmasında aile geliri ve kişisel gelire göre girişimcilik özelliğinin farklılık gösterdiğini vurgulamaktadır. Çalışmamızdaki aile tipine yönelik bulgu, özellikle kariyer gelişiminde bireylerin sosyal destek faktörlerinden yeterince faydalanamaması ile ilişkilendirilebilmektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin kariyer hedeflerinin eğitim süreciyle birlikte şekillendiği görülmektedir. Özellikle yabancı dil seviyesini “çok iyi” olarak tanımlayan ve akademik yönünü “çok iyi” ve “iyi” olarak belirtenlerde EPL puanlarının yüksek olması dikkat çekmektedir. EPL puanının yüksek olduğu eğitimle ilişkili durumlar arasında ise; mesleki eğitimlerine yönelik olumlu görüş belirtenlerde, lisansüstü eğitim yapmayı düşünenlerde, sosyal/kültürel etkinliklere katılanlarda, mesleki alan çalışmalarına katılanlarda, girişimcilik faaliyetinde bulunma yer almaktadır. Bununla beraber özellikle mezuniyet ile birlikte uzmanlaşmayı, çalışmayı, deneyim kazanmayı, gelir elde etmeyi düşünenlerde de EPL puan ortalamaları yüksektir ($p<0.05$) (Tablo 2; Tablo 3). Kaya vd. (2020) çalışmasında girişimcilik eğiliminin eğitim görülen alan, web sitesi kullanma durumuna göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Üniversiteler aynı zamanda, kariyer planlama ve geliştirme

programları ile öğrencilere çeşitli imkânlar (staj, yurt dışı deneyim, yarı zamanlı çalışma vb.) sağlayarak, öğrencilerin kariyer tercihlerinin ve değerlerinin gelişiminde rol oynamaktadır (Gençay-Dağlı ve Gürpınar, 2019: 2674-2675). Gençay-Dağlı ve Gürpınar'ın (2019) çalışmasında, çeşitli fakültelerde eğitim gören üçüncü ve dördüncü sınıf öğrenciler incelenmiş olup, girişimcilik eğitiminin kariyer değerleri, girişimci kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimi arasında ilişki olduğu vurgulanmaktadır. Aynı çalışmada, kariyer üzerinde en fazla etkiye sahip girişimci kişilik özelliğinin “başarı ihtiyacı” olduğu belirtilmektedir. Akoğlan-Kozak ve Dalkıranoglu'nun (2013) çalışmasında, öğrencilerin genellikle mezuniyetten sonra kariyer planları ile ilgilendikleri, öğrencilik süresince ise farkındalıklarının yeterli olmadığı belirtilmekte birlikte; aynı çalışmada kariyer kararlarında çoğunlukla geleneksel davrandıkları, öğrencilere kariyer kararlarına yönelik yeterli yönlendirme yapılamadığı, kariyer planlarının da maddi kaygılardan etkilendiği, akademik kariyer yapmayı bir kariyer fırsatı olarak değerlendirdikleri, kariyer siteleri ile ilgilendikleri belirlenmiştir. Yağar vd. (2020) çalışmasında özyeterlilik ile girişimcilik arasında çift yönlü pozitif anlamlı bir ilişki olduğu vurgulanmaktadır. Çetinkaya-Bozkurt ve diğerlerinin (2012) çalışmasında, girişimcilerle derinlemesine yapılan görüşmeler sonucunda; girişimciliğin geliştirilmesinde eğitim süreci vurgulanmakta olup, özellikle üniversitelerde verilen girişimcilik derslerinin uygulama ağırlıklı olarak, iş yeri kurma, fizibilite hazırlama, özgüven kazandırma gibi özellikleri kazandırması gerektiği belirtilmektedir. Çalışma bulgularımızda da EPL toplam puanının eğitim süreci, eğitim sürecinde mesleki etkinliklere/çalışmalara katılma, girişimcilikle ilgilenenlerde yüksek olmasının literatürle ilişkili olduğu görülmektedir. Bu nedenle öğrencilerin kariyer hedeflerine ulaşabilmelerinde lisans eğitiminin, lisans eğitimi sürecindeki sosyal ve kültürel aktivitelerin öğrencilerin mesleki ve kişisel gelişimine katkı sağladığı ifade edilebilir.

EPL toplam puanında Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi (3.49±0.48) ve İşletme Fakültesi (3.52±0.47) öğrencilerinin puan ortalamaları Siyasal Bilgiler Fakültesine (3.27±0.49) göre yüksek bulunmuştur (p<0.05). Bölümler açısından değerlendirildiğinde EPL puanının Tarih Bölümü öğrencilerinde, Makine Mühendisliği ile Uluslararası Ticaret ve İşletme Bölümlerine göre düşük olduğu saptanmıştır (p<0.05) (Tablo 4). Aynı zamanda alt faktörler açısından fakültelere göre incelendiğinde en yüksek puanın girişimcilik ve liderlik alt faktöründe İşletme Fakültesinde olduğu belirlenirken, profesyonellikte ise Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesinde bulunduğu saptanmıştır (p<0.05) (Tablo 5). Bölümler açısından değerlendirildiğinde ise,

girişimcilik, profesyonellik ve liderlik alt faktörlerinde toplam puanının İşletme Bölümünde en yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 7). Çalışmanın yürütüldüğü üniversitenin İşletme Fakültesi İşletme Bölümünün ders müfredatı incelendiğinde; liderlik, girişimcilik, inovasyon, takım çalışması, kariyer yönetimi, iletişim gibi derslerin müfredatta önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Kaya vd. (2020) çalışmasında Turizm eğitimi gören lisans öğrencilerinin mezuniyetten sonra şartlar sağlandığında risk alarak girişimcilik eğilimi gösterme olasılığının yüksek olduğu vurgulanmaktadır. Mamun ve diğerleri (2017) çalışmasında girişimcilik müfredatı ve içeriği ile girişimci staj programlarının öğrencinin kendine güveni üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu, aynı zamanda üniversitenin girişimciliğinin, girişimci staj programlarını ve özgüvenini teşvik etmedeki rolünün, öğrencilerin bir girişimci olarak kariyer tercihleri üzerinde önemli bir etkiye yol açtığı vurgulanmaktadır. Bu sonuca göre özellikle fakülteler ve bölümler tarafından hazırlanan ve uygulanan müfredatta girişimci eğitim programlarının etkinliği dikkat çekmektedir.

5. SONUÇ

Sonuç olarak, lisans eğitim sürecinin öğrencilerin gelecek planları için mesleki ve bireysel gelişimlerinde önemi dikkat çekmektedir. Bu gelişim sürecini müfredat dersleriyle birlikte, öğrencilerin sosyo-kültürel etkinliklere aktif katılımı da etkileyebilmektedir. Eğitim döneminde aynı zamanda gelecekle ilgili çok önemli kararlar da alınabilmektedir. Mezuniyet sonrası kariyer hedeflerine ulaşmada öğrencilerin girişimcilik, liderlik ve profesyonellik becerilerinin geliştirilmesi önemlidir. Bazı fakülte ve bölümlerde bu becerilerin yüksek olduğu belirlenmiş olup, lisans sürecindeki deneyimlerle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda, kariyer hedeflerinin gerçekleşmesi için mesleki beceriler, inovatif yaklaşımlar, kariyer fırsatları fakülte ve bölümlerin müfredatlarıyla bütünleştirilerek, öğrencilerin farkındalıkları artırılmalıdır.

TEŞEKKÜRLER

Çalışmaya katılım gösteren tüm öğrencilere teşekkür ederiz. Aynı zamanda çalışmaya desteklerinden dolayı Arş. Gör. Dr. Reyhan Eskiuyurt'a ve Arş. Gör. Erdiñç Alaca'ya teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

Akoğlan-Kozak, M., ve Dalkıranoglu, T. (2013). Mezun öğrencilerin kariyer algılamaları: Anadolu Üniversitesi örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (1), 41-52.

<https://app.trdizin.gov.tr/makale/TVRRME1UazJOz09/mezun-ogrencilerin-kariyer-algilamalari-anadolu-universitesi-ornegi>

- Beduwe, C., & Giret, J. F. (2011). Mismatch of Vocational Graduates: What Penalty on French Labour Market?. *Journal of Vocational Behavior*, 78, 68–79. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2010.09.003>
- Chan, K. Y., Ho, M. H. R., Chernyshenko, O. S., Bedford, O., Uy, M. A., Gomulya, D., Sam, Y. L., & Phan, W. M. J. (2012). Entrepreneurship, professionalism, leadership: A framework and measure for understanding boundaryless careers. *Journal of Vocational Behavior*, 81 (1), 73–88. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2012.05.001>
- Çetinkaya-Bozkurt, Ö., Kalkan, A., Koyunca, O., ve Alparslan, A. M. (2012). Türkiye'de girişimciliği gelişimi: Girişimciler üzerinde nitel bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (15), 229-247. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbe/issue/23237/248110>
- Çevik, K., ve Khorshid, L. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel davranış uygulayabilme durumlarının belirlenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 28 (2), 23-30. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egehemsire/issue/49350/630355>
- Dikmen, Y. D., Yönder, M., Yorgun, S., Usta, Y. Y., Umur, S., ve Aytekin, A. (2014). Hemşirelerin profesyonel tutumları ile bunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17 (3), 158-164. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/29653>
- Doğan, S. (2019, Aralık 15). *Girişimcilik. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi*, <http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/girisimcilikau219.pdf>
- Geçikli, F. (2002). Bireysel kariyer planlama ve geliştirmede imajın rolü. *Istanbul University Faculty of Communication Journal*, 15, 337-354. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifd/issue/22870/244324>
- Gençay-Dağlı, A., ve Gürpınar, K. (2019). KOSGEB uygulamalı girişimcilik eğitimi alan üniversite öğrencilerinin girişimci kişilik özellikleri ve kariyer planları arasındaki ilişki: AKÜ örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11 (4), 2661-2679. <https://doi.org/10.20491/isarder.2019.766>

- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*. 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson.
- Kanter, R. M. (1989). *Careers and the wealth of nations: A macro-perspective on the structure and implications of career forms*. (ed. M. Arthur, D. Hall, B. Lawrence), Handbook of career theory (pp. 506-522), Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Kaya, Ş., Şimşek, G., ve Okul, T. (2020). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimi ve Bilgi Teknolojileri Yeterliliği İlişkisi: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(1):257-277. <https://doi.org/10.21325/jotags.2020.546>
- Kirpik, G. (2020). Entrepreneurship, professionalism and leadership intention of generation Z: The case of Kahta. *SEISENSE Journal of Management*, 3(2): 58-72. <https://doi.org/10.33215/sjom.v3i2.319>
- Laker, D. R., & Laker, R. (2007). The Five-Year Resume: A Career Planning Exercise. *Journal of Management Education*, 31 (1), 128-141. <https://doi.org/10.1177/1052562906290525>
- Mamun, A. A., Fong, S. P., Shaw, P., & Noorshella, B. C. (2017). Entrepreneurship Education and Students' Career Choice. *Advanced Science Letters*, 23 (4), 2954-2957. <https://doi.org/10.1166/asl.2017.7617>
- Mook, M. W. N. K. A., Grave, W. S. D., Wass, V., O'Sullivan, H., Zwaveling, J. H., Schuwirth, L. W., & Cees, P. M. V. D. V. (2009). Professionalism: Evolution of the concept,. (2009). *European Journal of Internal Medicine*, 20, 81-84. <https://doi.org/10.1016/j.ejim.2008.10.005>
- Öner-Altıok, H, ve Üstün, B. (2014). Profesyonellik: Kavram analizi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, 7 (2), 151-155. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfed/issue/46808/587003>
- Öner, M., Onay, M., ve Kocakoç, İ. D. (2016). Öğrencilerin kariyer planlamalarında girişimcilik, profesyonellik ve liderlik arzularının ölçülmesi. *Yönetim ve Ekonomi*, 23 (3), 623-638. <https://doi.org/10.18657/yonveek.281780>

- Özdelikara, A., Alkan, S. A., ve Boğa, N. M. (2016). Ondokuz Mayıs Üniversitesi hemşirelik son sınıf öğrencilerinde profesyonelliğin belirlenmesi. *Intertanional Journal of Health Management and Strategies Research*, 2 (2), 1-11. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usaysad/issue/24736/261559>
- Perrone, K. M., Tschopp, M. K., Snyder, E. R., Boo, J. N., & Hyatt, C. (2010). A Longitudinal Examination of Career Expectations and Outcomes of Academically Talented Students 10 and 20 Years Post—High School Graduation. *Journal of Career Development*, 36(4), 291–309. <https://doi.org/10.1177/0894845309359347>
- Pınar, Ş. E., Cesur, B., Duran, Ö., Güler, E., Üstün, Z., ve Abak, G. (2013). Ebelik öğrencilerinin mesleki profesyonellikleri ve etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 8 (23), 19-37. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusbed/issue/33432/372401>
- Renko, M., Tarabishy, A. E., Carsrud, A. L., & Brannback, M. (2015). Understanding and Measuring Entrepreneurial Leadership Style. *Journal of Small Business Management*, 53 (1), 54-74. <https://doi.org/10.1111/jsbm.12086>
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri (2020 Kasım 18), *Türk Dil Kurumu, Günce Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/>
- Watson, M. B., & Stead, G. B. (1997). Are career mature students more committed to the career choice process? *Journal of Industrial Psychology*, 23 (3), 20-21. <https://doi.org/10.4102/sajip.v23i3.634>
- Yağar, F., Dökme, S., ve Coşkun, S. (2020). Özyeterlilik düzeyinin ve demografik faktörlerin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi: Üniversite öğrencileri üzerine bir çalışma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 37, 302-314. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbe/issue/56041/669181>
- Yılmaz, Ü., ve Saçkes, M. (2019). Examining entrepreneurship, professionalism and leadership aspirations in career planning of students that have taken entrepreneurship course: the case of Bigadiç Vocational School. Internatonal IV. Conference the West of the East, Proceedings & Abstract Book, 25-27 Jun, Kosova, s. 90-102. <http://dogubati.net/wp-content/uploads/2020/01/2019WestEastProceeding.pdf#page=90>